

УДК

811.111'42

ТЕМПОРИЗАЦІЯ ЯК ТИП РЕАГУВАННЯ НА АДРЕСАНТНІ ВИСЛОВЛЮВАННЯ З ІНФОРМУЮЧОЮ ІНТЕНЦІЄЮ

О.В. Ємельянова, канд.філол.н.

Орієнтація сучасної лінгвістичної парадигми на вивчення людського фактора в мові та мовленні сприяє тому, що адресат як один із головних антропокомпонентів комунікативного акту стає об'єктом сучасних лінгвістичних досліджень (Н.Д. Арутюнова [1], М.М. Бахтін [2], В.В. Богданов [4], Г.Г. Почепцов [5], А.Д. Белова [3]). Актуальним є дослідження респонсивних висловлювань адресата з точки зору мовленнєвого вираження його/її статусу. Науковий пошук здійснюється на матеріалі англomовного художнього дискурсу закоханих.

Метою даного дослідження є аналіз реакції темпоризації на ініціюючі висловлювання з інформуючою інтенцією з точки зору мовленнєвого вираження статусу адресата-закоханого/закоханої. Об'єктом дослідження виступають реакції темпоризації, як особливий тип реагування на висловлювання-твердження. Предметом аналізу є прагматичні характеристики зазначених реакцій.

Реакціями темпоризації на інформуючі висловлювання вважаємо адресатні реакції, які важко однозначно кваліфікувати як згоду (прийняття) чи незгоду (неприйняття) з попередньою реплікою. Чим менше респонсивне висловлювання семантично спирається на попереднє інформуюче, тим більш шансів кваліфікувати його як реакцію темпоризації. Такі висловлювання складають суть, ество театрального діалогу.

Висловлювання-твердження, або висловлювання з домінуючою інтенцією повідомлення інформації, частіш за все представлені асертивами та характеризуються наявністю змістових компонентів інформування та переконування. Регулюючи процес комунікації, вони виступають маркерами

психологічного стану співрозмовників та їх взаємовідносин. Реакція на висловлювання-твердження може експлікувати як узгодженість так і неузгодженість репліки-стимулу з концептуальними орієнтирами адресата.

Однак, незважаючи на невизначеність, реакції темпоризації на ініціюючі висловлювання з інтенцією повідомлення інформації тяжіють в бік прийняття чи неприйняття, що залежить у більшій мірі від типу діалогу, який представляють ці реакції: від його конструктивного чи конфліктного характеру. Даний аспект мовленнєвої взаємодії безпосередньо пов'язаний з характером мовленнєвого вираження статусу адресата, який може характеризуватися рівністю ($A_1 = A_2$), зверхністю ($A_1 < A_2$) чи підлеглістю ($A_1 > A_2$).

Найбільш поширеними є реакції темпоризації, представлені питаннями, причому це не обов'язково питання-уточнення.

Закоханий висловлює думку стосовно характеру своєї дівчини.

Patrick: "You don't strike me as the type that would ask your father's permission."

Kat: "Oh, so now you think you know me?" (K.L. McCullah, K. Smith).

Респонсивне висловлювання з боку адресата-жінки свідчить про наявність факту комунікативного конкурування між закоханими, що проявляється у прагненні кожного із співрозмовників завищити свій статус за рахунок заниження статусу іншого. Це – вербальний виклик адресанту, який взяв на себе сміливість вголос висловлювати свої міркування стосовно характеру коханої.

Темпоризація на репліки з інформуючою інтенцією досить часто представлена "роздумами вголос", що, в свою чергу, може викликати з боку адресата уточнення стосовно змісту висловленого.

Гаррі пояснює коханій правила гри.

Harry: "Look, it's not always luck, I mean, depending upon the placement of the numbers, a guy with 10 cards could win just as easily as a guy with 100."

Shelly: "Kinda like men."

Harry: "Oh, how do you mean?"

Shelly: “ You can be in a room with 100 men, and not like any of them, or you can be in a room with just one man, and he’s exactly the one you want” (H. Zieff, L. Elehwany).

Дана інтеракція належить до кооперативного типу. Статуси адресата та адресанта-закоханих характеризуються рівністю, що пояснюється духовною близькістю, щирістю взаємин, прагненням до повного взаєморозуміння.

Адресат-закоханий може не брати до уваги репліку співрозмовника та продовжувати свій монолог.

Майкл зі своєю подругою шукають його наречену.

Julianne: “ I’m so glad you didn’t jump on that train, before”...

Michael: “I came here, looking for her” (R. Bass).

Дана інтеракція характеризується паритетом статусів адресата та адресанта. Співрозмовників-закоханих поєднує спільна мета та спогади.

Як реакції темпоризації з боку адресата можна кваліфікувати висловлювання-підхоплення, тому що за ними не завжди можна ідентифікувати інтенцію мовця.

Майкл ділиться зі своєю подругою таємними думками.

Michael: “ I might have thrown away...”

Julianne: “ ... your one chance for true happiness?”

Michael: “... yeah, that” (R. Bass).

Давня дружба-кохання між Майклом та Джуліан дозволяє дівчині підхопити висловлювання адресанта та закінчити фразу за нього. Статуси комунікантів рівні. Їм вдалося досягти найвищого ступеня взаєморозуміння та духовної близькості.

Темпоризація з боку адресата на ініціююче висловлювання з домінуючою інформуючою інтенцією може бути представлена експресивом у тому випадку, коли адресат отримує абсолютно неочікувану інформацію.

Дамон вирішує назвати коханій своє справжнє ім'я.

Damon: “Okay. Okay, the thing is... I’m not exactly... I mean-- only in the most literal sense—I’m not Damon Bradley.”

Faith (staring straight ahead): “What?!”

Damon: “My name isn’t Damon Bradley. I just told you it was Damon Bradley.”

Faith (numbly): “What is it?”

Peter: “It’s Peter Wright” (D. Drake).

Уживаючи імпліцитні фонетичні (непевнена паузація) та лексичні (непевнені коментарі) хеджи [6, с. 65, 74], адресант висловлювання занижує свій статус. Респонсивний експресив адресата-закоханої віддзеркалює високий ступінь емоційного потрясіння закоханої та експлікує її вищий статус.

Уточнення, як і більшість реплік-відповідей, виражених у питальній формі, можна також кваліфікувати як темпоризацію.

Зефані схвильована та потребує моральної підтримки.

She clung to his hand, and the tears trickled down.

“I’m f-frightened, Richard. I don’t want it. I don’t want it.”

“You don’t want what?” he asked blankly, looking at her helplessly (J. Wyndham).

У даному випадку уточнення з боку адресата-закоханого викликано розбіжностями прагматичних пресупозицій комунікантів. Мовленнєве вираження статусів адресата та адресанта характеризуються симетричністю, оскільки інтеракція протікає у кооперативній тональності.

Зустрічне питання у відповідь на певне інформування досить часто містить частку сумніву стосовно впевненості адресата у достовірності повідомлюваного.

Джой натякає коханій дівчині, що у неї є можливість піти на вечірку, оскільки туди йде і її сестра.

Joey: “Your sister is going.”

Bianca: “Since when?”

Joey: “Oh, let’s just say I’m taking care of it” (K.L. McCullah, K. Smith).

Дана інтеракція свідчить про наявність комунікативного суперництва між закоханими, де кожне висловлювання співрозмовників віддзеркалює

прагнення завищити свій статус, нехтуючи правилами і конвенціями спілкування.

Дослідження процесу мовленнєвої взаємодії між закоханими дозволяє констатувати факт превалювання реакцій темпоризації, представлених хеджами та перепитуваннями під час освідчення в коханні.

“I think I love you, Alison.”

“You do?” she responded, licking her lips to soothe the sudden dryness in her mouth (R. Vernon).

“Julia, I love you,” Chessy whispered in her ear. “I want to see you forever.”

“You do?” She stopped crying, shocked.

“I do.” He spoke firmly.

“I do, too.” Julia looked up at him, tears stains down her cheeks.

“Really?” No one had ever told Chester Smith he was loved.

“I think you are the best man that ever lived.”

Julia wobbled out of the car and hugged him. Delighted, delirious, Chessy hugged her right back (R. Brown).

She leaned towards him and murmured, with suppressed ardour: “Oh, Harry, I do love you... I do, really.”

He looked at her, pleased, surprised “Do y’, Helen?” he murmured, with a tiny smile (W. Greenwood).

Вважаємо, що у даному випадку темпоризація як тип реагування обумовлена високим ступенем емоційності мовлення та може віддзеркалювати як щире здивування закоханого/закоханої, так і бажання переконатися, що саме йому/їй належить серце коханого/коханої. Статуси закоханих у даній ситуації симетричні, що безперечно пояснюється прагненням до максимальної духовної єдності.

Симетричне/асиметричне мовленнєве вираження статусу адресата-закоханого/закоханої, що знаходить своє відбиття у респонсивному висловлюванні, представленому темпоризацією, має безпосередню залежність від типу інтеракції (співробітництво, конфлікт). Перспективним є дослідження реакцій темпоризації в процесі вивчення мовленнєвого вираження статусу адресата з урахуванням вікових характеристик співрозмовників.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Арутюнова Н.Д. Фактор адресата / Нина Давидовна Арутюнова // Изв. АН СССР. Сер лит. и яз., 1981. – Т.40, № 4. – С.356-367.
2. Бахтин М.М. Эстетика словесного творчества / Михаил Михайлович Бахтин. – М.: Искусство, 1979. – 421 с.
3. Белова А.Д. Лингвистические аспекты аргументации / Алла Дмитриевна Белова. – К.: Киевск. нац. ун-т им. Т.Шевченко, 1997. – 310 с.
4. Богданов В.В. Речевое общение. Прагматические и семантические аспекты / Валентин Васильевич Богданов. – Л.: Ленинградский ун-т, 1990. – 88 с.
5. Почепцов Г.Г. О коммуникативной типологии адресата / Георгий Георгиевич Почепцов // Речевые акты в лингвистике и методике. – 1986. – №1. – С. 10-17.
6. Ярхо А.В. Неуверенность как языковой и социопрагматический феномен в современном англоязычном диалогическом дискурсе: дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04 / Алина Викторовна Ярхо. – Харьков, 2004. – 257 с.
7. Film scripts / R. Bass My Best Friend's Wedding. – 1997. – Режим доступу до сценарію фільма: <http://www.awesomefilm.com/script/mybestfriendswedding.txt>
8. Film scripts / D. Drake Only You. – 1994. – Режим доступу до сценарію фільма: <http://www.awesomefilm.com/script/onlyyou.txt>

9. Greenwood W. Love on the Dole / W. Greenwood. – London: Guild Books, 1952. – 192 p.
10. Brown R.M. Six of One / R.M. Brown. – Toronto, New York, London, Sydney, Auckland: Bantam Books, 1984. – 336 p.
11. Film scripts / McCullah K.L., Smith K. 10 Things I Hate About You / K.L.McCullah, K. Smith – 1998. – Режим доступу до сценарію фільма:
http://www.awesomefilm.com/script/tenthings_transcript.html
12. Vernon R. Love in the Fast Lane / R. Vernon. – Toronto, New York, London, Sydney, Auckland: Bantam Books, 1989. – 130 p.
13. Wyndham J. Trouble with Lichen / J. Wyndham. – London: Penguin Books, 1984. – 204 p.
14. Film scripts / Zieff H., Elehwany L. My Girl / H. Zieff, L. Elehwany – 1991. -
Режим доступу до сценарію фільма:
<http://www.geocities.com/Hollywood/Bungalow/4890/script1.htm>

ТЕМПОРИЗАЦИЯ КАК ТИП РЕАГИРОВАНИЯ НА АДРЕСАНТНЫЕ ВЫСКАЗЫВАНИЯ С ИНФОРМИРУЮЩЕЙ ИНТЕНЦИЕЙ

Статья посвящена анализу реакций темпоризации на иницирующие высказывания с информирующей интенцией в аспекте изучения речевого выражения статуса адресата-влюбленного/влюбленной. Выяснено, что симметричное/асимметричное речевое выражение статуса адресата, что находит свое отражение в респонсивном высказывании, представленном темпоризацией, имеет непосредственную зависимость от типа интеракции (сотрудничество, конфликт).

Ключевые слова: реакции темпоризации, речевое выражение статуса адресата, информирующие высказывания.

ТЕМПОРИЗАЦІЯ ЯК ТИП РЕАГУВАННЯ НА АДРЕСАНТНІ ВИСЛОВЛЮВАННЯ З ІНФОРМУЮЧОЮ ІНТЕНЦІЄЮ

Стаття присвячена аналізу реакцій темпоризації на ініціюючі висловлювання з інформуючою інтенцією в аспекті вивчення мовленнєвого

вираження статусу адресата-закоханого/закоханої. З'ясовано, що симетричне/асиметричне мовленнєве вираження статусу адресата-закоханого/закоханої, що знаходить своє відбиття у респонсивному висловлюванні, представленому темпоризацією, має безпосередню залежність від типу інтеракції (співробітництво, конфлікт).

Ключові слова: реакції темпоризації, мовленнєве вираження статусу адресата, інформуюче висловлювання.

TEMPORIZATION AS THE TYPE OF RESPONSE TO ADDREESSER'S UTTERANCES WITH INFORMATIVE INTENTION

The article deals with the analysis of temporization to initiative utterances with informative intention in the aspect of addressee's-lover speech status research. It is found out that symmetrical/asymmetrical addressee's-lover speech status realization represented by temporization is directly connected with the type of interaction (cooperation, conflict).

Key words: temporization, speech status realization, informative utterance.